

GREEN DEALS:

ZORGSECTOR WIL GROTE SLAGEN MAKEN

Samen € 18 miljard verduurzamen

door Victor Stöcker en Steven Oppenheim, ministerie van VWS

Drie getallen uit de zorgsector die je niet vaak samen ziet. Ongeveer 7% van de landelijke CO₂-uitstoot komt door de zorg. Ruim 200 zorgpartijen tekenden een Green Deal. De inkoop van deze sector bedraagt € 18 miljard. Wat zegt dit?

Victor Stöcker

- Manager van het Programma Duurzame Zorg. Sinds 1977 bij VWS (en voorgangers).
- Transitie-manager bij RIVM en sinds 2018 diverse adviseursfuncties bij VWS.

Steven Oppenheim

- Secretaris van het Programma Duurzame Zorg. Sinds 2008 bij VWS.
- Steven werkte acht jaar in de gehandicaptenzorg. Daardoor weet hij dat zorgprofessionals invloed hebben op de vraag die leidt tot de inkoop.

Programma Duurzame Zorg

Samenwerkingsverband van brancheverenigingen, overheid en andere stakeholders (waaronder MPZ) met een gezamenlijk eigenaarschap. Dit programma kent vier aandachtsgebieden:

- energietransitie binnen de zorg/CO2-reductie
- circulair werken
- minder medicijnresten in oppervlaktewater
- gezondheidsbevorderende leefomgeving (minder vervuiling, meer natuur).

Focus: bewustwording, bieden van handelingsperspectief, inspiratie/stimuleren en lokale en eventuele bovenlokale borging/opschaling.

Voorbeeld: Nevi en het ministerie van VWS werkten aan het programma Circulair Inkopen in de Zorg. Onderdeel hiervan waren workshops voor inkopers (eind 2019).

Andere concrete output van dit programma: routekaarten voor de energietransitie en handleidingen voor individuele routekaarten, de oprichting van het Expertisecentrum Verduurzaming Zorg, kennisontwikkeling en het organiseren van bijeenkomsten.

Inkoop geeft kansen om op meerdere pijlers van de Green Deal veranderingen te bewerkstelligen. Inkopers kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Vooral als ze samen optrekken. Nevi kan daar een bijdrage aan leveren. In opdracht van het Programma Duurzame Zorg (zie kader) werkt Nevi aan de training van inkopers, zodat zij duurzaamheid mee kunnen laten wegen bij de inkoop. Door inkopers bewust te maken van de mogelijkheid om een dialoog met vrager en aanbieder te voeren over de klimaatbelasting van het gevraagde product, kunnen andere, minder klimaatbelastende producten worden gekozen.

Plastic

Neem bijvoorbeeld het vele gebruik van disposables in de zorg. Waar het tot voor kort normaal werd gevonden vanuit veiligheidsoverwegingen

---

‘De inkoper kan zijn kennis en netwerk inzetten om oplossingen te zoeken.’

---

om hiermee te werken, zijn er steeds meer zorgprofessionals die zich afvragen of het gebruik van re-usebles mogelijk is. De inkoper kan daarbij zijn kennis en netwerk inzetten om oplossingen te zoeken. En waar richtlijnen en wetgeving belemmeringen zijn, kan dat bespreekbaar worden gemaakt door professionals. Ook het gebruik van plastics, van inpakmateriaal tot product, is een doorn in het oog

van veel zorgprofessionals. En ook hier kan de inkoper een belangrijke rol spelen!

Een arts in het Amsterdam UMC wil de hoeveelheid plastic fors verminderen. Dat is niet eenvoudig. Toch worden de mogelijkheden onderzocht en zullen er op termijn oplossingen voor dit vraagstuk komen. Zorg- en inkooporganisaties, professionals en overheid werken samen aan de realisatie van een circulaire economie en vermindering van de CO₂- uitstoot.

Rol voor cliënt en patiënt

In de langdurige zorg kan ook de cliënt een rol hebben in de verduurzaming. Bijvoorbeeld helpen met het ophalen van plastic of gft-afval, waardoor ze een zinvolle dagbesteding hebben. In de curatieve zorg kan de patiënt gestimuleerd worden om (indien mogelijk) niet met de eigen auto te komen. Of een plaszak te gebruiken als contractvloeistof is toegediend.

Deze mooie voorbeelden beginnen vaak met een bestuur dat ruimte geeft aan inkopers, zorgprofessionals en andere medewerkers om aan de slag te gaan met het verduurzamen van het zorgproces. De Green Deal Duurzame Zorg

---

‘Mooie voorbeelden beginnen vaak met een bestuur dat ruimte geeft aan inkopers, zorgprofessionals en andere medewerkers om aan de slag te gaan met het verduurzamen van het zorgproces.’

---

helpt hierbij. Het motiveert zorginstellingen en andere partijen na te denken over hun inzet en aan de slag te gaan. Inmiddels is de Green Deal ondertekend door zo'n tweehonderd partijen uit de sector: zorginstellingen, branchepartijen, farmaceuten, adviserende partijen, Rijksoverheid, et cetera. Vanuit het programma duurzame zorg wordt tweemaal per jaar een ondertekeningmoment georganiseerd.

Samenwerken

Zorg is uiteraard een zaak van het ministerie van VWS, maar de verduurzamingsopgave waar wij voor staan, raakt meer ministeries. Zo zijn de ministeries van BZK en EZK verantwoordelijk voor de energietransitie en I&W voor circulair inkopen en de kwaliteit van het oppervlaktewater. De zorgsector is voor hen interessant. Want die is verantwoordelijk voor 7% van de CO₂-uitstoot en heeft jaarlijks € 18,8 miljard aan inkoopkosten. Bovendien stroomt jaarlijks 140 ton medicijnresten in het water. Om de verduurzamingsopgave voor de zorgsector verder te brengen heb je elkaar nodig.

Samenwerken is heel belangrijk, ook tussen heel verschillende organisaties, zoals het ministerie VWS en Nevi. Ons ministerie is stelselverantwoordelijk. Dat houdt in dat VWS, afhankelijk van de politieke keuzes, de zorgsector inricht en daarvoor beleid ontwikkelt (en dit opneemt in wetgeving). Nevi houdt zich heel direct bezig met inkoop en staat dicht bij de praktijk. Het is daarom goed om met elkaar het gesprek te voeren over hoe we de verduurzamingsopgave invulling geven en uitvoeren, en welke belemmeringen we daarbij tegenkomen. VWS kan daarbij soms een directe rol spelen en soms een faciliterende rol. Je ziet bijvoorbeeld dat de thema's incontinentiemateriaal en medische hulpmiddelen raken

aan veel vraagstukken en ketenpartijen. Kan de zorgprofessional ermee werken? Voldoen de producten aan hygiëne-eisen? Kan de afvalwerker er na afloop iets mee? Zijn er kosten aan verbonden; hoeveel en voor wie? Het is complex.

Sustainable Development Goals

VWS wil met de partners van het Programma Duurzame Zorg de instellingen stimuleren en handelingsperspectief bieden. Ook op het punt van 'verantwoorde consumptie en productie', Social Development Goal 12 van de Verenigde Naties.

Het kan zijn dat een zorginstelling over SDG 12 leest en vervolgens besluit om minder plastic te gebruiken. Waar haalt de instelling dan zijn info vandaan?

We kunnen met elkaar kennis ontwikkelen, voorbeelden ophalen en informatie delen. Een inkoper zal sneller naar de website van Nevi gaan dan naar die van VWS. Het is van belang dat partijen die dicht bij zorginstellingen, zorgprofessionals, inkopers (et cetera) staan, leidend zijn.

Visie van Victor Stöcker

'Ik ben ervan overtuigd dat de grote maatschappelijke opgaves waarvoor we staan niet door één partij in het bijzonder kunnen worden opgelost. De kracht zit in de samenwerking tussen de verschillende organisaties. De overheid kan verschillende instrumenten inzetten zoals wetgeving, communicatie of subsidie. Maar ze kan ook faciliteren en agenderen bij organisaties die vanuit de eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid een bijdrage leveren aan de oplossing van een specifiek vraagstuk. "We doen het samen" is mijn motto. Ook voor dit programma en zullen vanuit onze rol een bijdrage leveren.'

Steven Oppenheim is intrinsiek gemotiveerd

'Ik denk al langer: we kunnen toch niet met de huidige levensstijl doorgaan? En ben daar thuis ook bewust mee bezig. Door een lezing van André Kuipers ging ik met mijn directeur praten over verduurzaming in de zorg. Daar wilde ik mee aan de gang. De noodzaak voor de zorg om te verduurzamen gaf mij die kans. De wens van zorgorganisaties om na de eerste Green Deal een volgende stap te zetten heeft geleid tot de Green Deal 2.0 Duurzame Zorg voor een gezonde toekomst. Met de ondertekening door 130 organisaties is in 2018 een start gemaakt met het volgende hoofdstuk van de verduurzaming van de zorg. Met een faciliterende rol voor VWS. Dat leidde uiteindelijk tot de opzet van dit programma, dat door zorgbranches en VWS samen vorm wordt gegeven.' Steven werkte acht jaar in de gehandicaptenzorg. Daardoor weet hij dat zorgprofessionals invloed hebben op de vraag die leidt tot de inkoop.